

**UCHWAŁA NR XLII/268/2022
RADY GMINY LIPNO**

z dnia 22 grudnia 2022 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Lipno na rok 2023**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022r., poz.559, poz. 1005, poz. 1079 i poz. 1561) oraz art. 4¹ ust. 1,2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021r., poz. 1119 z późn. zm¹⁾.) i art. 10 ust 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020r., poz.2050 z późn. zm.²⁾) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie Gminy Lipno na rok 2023, w brzmieniu określonym jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lipno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2023r.

Przewodniczący Rady Gminy
Lipno

Andrzej Chojnicki

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021r., poz. 2469; z 2022r., poz.24, poz. 218, poz. 1700, poz. 2185 i M.P. z 2022r. poz. 118

²⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021r., poz.2469, z 2022 r., poz. 763, poz. 764, poz. 1700, poz. 1812, poz. 1855

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Lipno na rok 2023

I. Wstęp

Alkoholizm, narkomania, uzależnienia behawioralne stanowią wyzwania cywilizacyjne o zasięgu globalnym. Powodują stały wzrost problemów społecznych, stwarzają zagrożenia i obniżają ogólny poziom zdrowia społeczeństwa. Powiązane z nimi są m. in. problemy w rodzinie, ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Problematyka uzależnienia nie ogranicza się jedynie do samego faktu uzależnienia bądź zagrożenia uzależnieniem. To problem, który zaburza całość funkcjonowania danej rodziny. Organizując pomoc należy mieć na uwadze zarówno osoby uzależnione jak i członków rodziny, którzy zmagają się z uzależnieniem bliskiej osoby. Koniecznym jest, aby wszelkie działania profilaktyczne w dalszym ciągu były kierowane do dzieci i młodzieży, którzy w okresie dorastania mogą być szczególnie podatni na negatywne wpływy otoczenia. Należy również zauważyć, że deficyty jednej grupy społecznej, zakłócają funkcjonowanie całej społeczności lokalnej. Konieczne jest zatem traktowanie problemu alkoholizmu, narkomanii i uzależnień behawioralnych w kontekście szeroko pojętej polityki społecznej.

Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom należy do istotnych działań podejmowanych przez gminy. Aby w pełni zadbać o prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży poszukuje się nowych rozwiązań z dziedziny profilaktyki uzależnień. Szczególną uwagę zwraca się na osoby podatne na wpływy grupy rówieśniczej, osoby wykluczone społecznie czy nawet mające problemy z nauką szkolną. Wszelkie stresujące sytuacje sprzyjają bowiem uzależnieniu.

Aby zapobiec uzależnieniom behawioralnym, rosnącemu zainteresowaniu alkoholem, dopalaczami i substancjami psychoaktywnymi, należy zaproponować wiele atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego, należy położyć większy nacisk na rozwój pasji i zainteresowań, należy zadbać o odporność psychiczną młodego człowieka, pomagając mu zrozumieć siebie i otaczający świat. Konieczne jest także prowadzenie działań sprzyjających poprawie jakości życia, zarówno pojedynczych jednostek, jak i całej społeczności lokalnej.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii oraz integracji społecznej należy do zadań własnych gminy.

Kluczową rolę w Polskim systemie rozwiązywania problemów uzależnień odgrywa samorząd gminy, który z mocy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119) i art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050), jest odpowiedzialny za rozwiązywanie problemów uzależnień w społeczności lokalnej. Z racji dysponowania największą wiedzą o problemach swoich mieszkańców oraz o dostępnych zasobach, Gmina może przedsięwziąć środki zaradcze oraz naprawcze skierowane do lokalnej społeczności.

Aktem prawnym na terenie Gminy Lipno, na podstawie którego prowadzona jest realizacja własnych działań zgodnie z kierunkami zawartymi w wyżej wymienionych ustawach jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Lipno uchwalany corocznie przez Radę Gminy. Jest on opracowany z uwzględnieniem polityki społecznej Gminy i opiera się na następujących dokumentach:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Lipno na lata 2021-2025,
- Gminny Program Przeciwdziałania i Przemocy w rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Lipno na lata 2021-2025.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Lipno na rok 2022, określa cele i zadania w zakresie profilaktyki oraz rozwiązywania problemów wynikających z używania alkoholu,

narkotyków oraz występowania uzależnień behawioralnych. Program został opracowany zgodnie z treścią ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, jest on także częścią Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Lipno na lata 2021-2025. Program ten jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań profilaktycznych oraz naprawczych, zmierzających do ograniczenia spożycia alkoholu i narkotyków oraz do występowania uzależnień behawioralnych wśród mieszkańców Gminy Lipno.

Sposoby realizacji zadań ujętych w programie dostosowane są do potrzeb i możliwości ich realizacji w gminie, w oparciu o posiadane zasoby. Działania zaproponowane w ramach gminnego programu nastawione są na zapobieganie i ograniczenie występowania uzależnień behawioralnych oraz problemów związanych bezpośrednio z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych. Gminny program obejmuje działania profilaktyczne oraz pomocowe skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy, a w szczególności osób uzależnionych, a także członków ich rodzin, którzy są bezpośrednio narażeni na przeróżne szkody i zagrożenia wynikające z obecności alkoholu i narkotyków w życiu codziennym. Problematyka uzależnień wymaga podejścia interdyscyplinarnego, a wszelkie podejmowane w jej ramach działania powinny mieć charakter długofalowy.

II. Wyjaśnienie podstawowych pojęć oraz przedstawienie zjawiska uzależnienia od alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych

„Uzależnienia – medyczne zaburzenie zdrowia, stan psychologicznej albo psychicznej i fizycznej zależności od jakiegoś psychoaktywnego środka chemicznego, przejawiający się okresowym lub stałym przymusem przyjmowania tej substancji w celu uzyskania efektów jej działania lub uniknięcia przykrych objawów jej braku (abstynencyjne objawy).

Motywy skłaniający, do rozpoczęcia przyjmowania środków uzależniających jest ich działanie: rozluźniające (uspokajające, nasenne, przeciw lękowe, przeciwbólowe), stymulujące (aktywizujące, dopingujące, poprawiające samopoczucie, podwyższające intensywność przeżywania, zmniejszające łaknienie), halucynogenne (zmieniające intensywność spostrzegania i myślenia lub zniekształcające je, zmieniające stan świadomości). Rozwój uzależnienia jest zależny od wielu czynników, m. in. od specyficznych właściwości substancji uzależniającej, fizjologicznych właściwości organizmu (warunkujących szybkość powstawania uzależnienia), cech osobowości sprzyjających działaniu substancji uzależniającej (bierność, niesamodzielność) i czynników środowiskowych ułatwiających kontakt z takimi substancjami (słabość więzi rodzinnych, brak perspektyw życiowych, presja grup subkulturowych, pochopne zastosowanie leku).

Leczenie jest długotrwałe i trudne, wymaga wytrwałości ze strony uzależnionych i leczących. Liczne programy leczniczo-rehabilitacyjne są dostosowane do typu i fazy rozwoju uzależnienia, zwykle obejmują okresy: detoksykacji (eliminowanie objawów odtrucia i abstynencyjnych), reorientacji (budowanie motywacji do leczenia), rehabilitacji (uczenie się nowych wzorców życia bez środków uzależniających.”¹

1. Problem alkoholowy

„Alkohol jest jednym z najczęściej przyjmowanych środków uzależniających na

¹ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/uzaleznienia;3992023.html>, [dostęp:30.08.2021].

świecie. W Polsce głównym środkiem uzależniającym jest alkohol etylowy (alkoholizm). Liczbę osób wymagających leczenia i rehabilitacji szacuje się w Polsce na ok. 30 tysięcy.”²

Choroba alkoholowa – to przewlekła, nieuleczalna choroba wywołana uzależnieniem od alkoholu, przebiegająca z nawrotami. Jej konsekwencje zdrowotne dotyczą nie tylko samego chorego, ale również i jego najbliższych, co wyraźnie ją różni od innych chorób przewlekłych.

Objawy choroby alkoholowej:³

- Subiektywne poczucie przymusu sięgania po alkohol
- Koncentrowanie całego swojego życia wokół picia
- Nawroty picia po próbach podejmowania abstynencji
- Ograniczenie zachowań oraz reakcji związanych ze spożywaniem alkoholu
- Zmiana tolerancji na napoje alkoholowe
- Objawy abstynencyjne
- Poczucie niemożności rozstania się z alkoholem na zawsze
- Pragnienie picia kontrolowanego oraz nadzieja na zapanowanie nad alkoholizmem.

Nadużywanie alkoholu prowadzi do wielu negatywnych skutków zdrowotnych oraz społecznych. Skutkiem zdrowotnym może być nieprawidłowe funkcjonowanie wątroby, np. rozwój stłuszczenia wątroby, czy też marskość, a uszkodzenie organu jest nieodwracalne, (można je spowolnić lub zatrzymać, podejmując odpowiednie leczenie). Częste upijanie się ma wpływ również na układ krążenia oraz system nerwowy, gdyż może prowadzić do: uszkodzenia komórek nerwowych, udaru mózgu, otępienia, zaburzeń w pracy mięśnia sercowego, choroby wieńcowej, zawału serca, nadciśnienia tętniczego krwi. Wzrasta również ryzyko wystąpienia zaburzeń hormonalnych, chorób immunologicznych oraz nowotworów (w szczególności przełyku, krtani, gardła, języka oraz jelita grubego). Skutki alkoholizmu można także zaobserwować w wielu innych sferach, zwłaszcza rodzinnej, zawodowej oraz społecznej. Alkohol często staje się również przyczyną przemocy psychicznej lub fizycznej, może doprowadzić do rozpadu małżeństwa, utraty przyjaciół itp.. osoba uzależniona w oczach pracodawcy przestaje być odpowiedzialnym pracownikiem, co może doprowadzić do utraty pracy. Ponadto skutkiem spożywania alkoholu mogą być też konflikty z prawem. Pod wpływem alkoholu pijący często wdają się w bójki, biorą udział w napaściach ulicznych, a nawet zdarza im się siadać za kierownicę samochodu, niekiedy ze śmiertelnym skutkiem.⁴

2. Narkomania

Narkotyki⁵ - w języku potocznym jest określany wymiennie jako substancja psychoaktywna, środek odurzający, używka. W psychologii aktualnie obowiązującym nazewnictwem jest substancja psychoaktywna. W medycynie „narkotykami”, określa się te substancje, które działają m. in. przeciwbólowo poprzez określone receptory mózgowie (opiodowe). Z kolei pojęcie narkomanii wywodzi się od słowa „narcos” co oznacza odurzenie, senność, uśpienie.

Substancje psychoaktywne:

- Wpływają na centralny układ nerwowy
- Przyjmowane są w celu doznania przyjemności, zmiany świadomości, uzyskania określonego nastroju, przeżycia ekstremalnych doznań
- Wpływają na organizm człowieka powodując w różnym stopniu zmiany psychiczne (np. euforię, zmieniony odbiór rzeczywistości, iluzje, omamy, zaburzenia pamięci) oraz fizyczne (np. wzrost ciśnienia krwi, przyspieszenie tętna, pobudzenie)

² <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/uzaleznienia;3992023..html>, [dostęp:30.08.2021].

³ <https://detoksalkoholowy.pl/alkoholizm-chrakterystyka-i-objawy-choroby-alkoholowej/>, [dostęp:30.08.2021].

⁴ <https://detoksalkoholowy.pl/skutki-i-wplyw-picia-alkoholu-na-organizm/>, [dostęp:30.08.2021].

⁵ <https://www.kbnp.gov.pl/portal?id=112184>, [dostęp:03.09.2018].

- Przewlekłe przyjmowane mogą prowadzić do uzależnienia, które często nazywane też jest narkomanią czy toksykomanią
- Mają pochodzenia naturalne lub syntetyczne
- Często, szczególnie w publikacjach popularnych są dzielone na tzw. narkotyki miękkie (jako bezpieczne, mało szkodliwe) oraz twarde (niebezpieczne, groźne). Za „narkotyk miękką” uznawana jest np. marihuana. Określenia te są bardzo mylące, nieprawdziwe, dają złudne poczucie bezpieczeństwa np. przy stosowaniu marihuany.”

Narkomania – stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich.⁶

Objawy uzależnienia od narkotyków, w zależności od zażywanej substancji psychoaktywnej, mogą być nieco inne. Symptodem świadczącym o zażywaniu narkotyków może być zmiana sposobu bycia, środowiska, stylu ubierania się. Osoby uzależnione często oddalają się od przyjaciół i rodziny, mają problemy w kontaktach z otoczeniem, stają się drażliwe, nerwowe, zaniedbują codzienne obowiązki (szkolne, zawodowe, domowe).

Podstawowym objawem uzależnienia jest niekontrolowany przymus sięgania po substancje odurzające (psychoaktywne). Uzależniony traci kontrolę nad przyjmowanymi narkotykami, mimo starań nie jest w stanie utrzymać abstynencji.⁷

Narkomania prowadzi do wielu szkód zdrowotnych (psychicznych i fizycznych) oraz społecznych. Zażywanie narkotyków zaburza funkcjonowanie poszczególnych narządów w ludzkim organizmie. Środki psychoaktywne zwiększają prawdopodobieństwo wystąpienia udaru mózgu, zawału serca, spadku odporności, uszkodzenia wątroby, nerek, a także powstania zakrzepów w żyłach. Narkomanii mają również problem z obniżeniem płodności oraz spadkiem libido. Osoby przyjmujące narkotyki dożylnie są też bardziej narażone na zarażenie groźnymi chorobami jak WZW typu C oraz wirus HIV. Zazwyczaj uzależnienie od narkotyków widać w wygłodzie. Osoby uzależnione są osłabione, blade oraz tracą na wadze. Często też występuje u nich przewlekły katar, kaszel oraz krwawienie z nosa. Narkotyki nie pozostają bez wpływu na strefę psychiczną. Środki psychoaktywne mogą powodować zaburzenia osobowości, stany lekowe, a nawet depresje. Narkomanii mogą towarzyszyć również zaburzenia pamięci, nerwice, ostra lub przewlekła psychoza, a także zaburzenia o charakterze seksualnym. W zależności od rodzaju przyjmowanych środków może się pojawiać nadmierne pobudzenie, agresja i drażliwość, jak i apatia bądź przygnębienie. Dodatkowo osoby używające narkotyków często popadają w konflikty z prawem. Karalne jest nie tylko rozprowadzanie narkotyków czy ich produkcja, ale też ich posiadanie. Ponadto głód narkotykowy często popycha osoby uzależnione do kradzieży i innych przestępstw. Narkotyki zmieniają ludzi. Tracą oni zdolność do samodzielnego funkcjonowania, zaniedbują obowiązki. Często dochodzi do zaburzenia lub całkowitego zerwania więzi rodzinnych czy bezrobocia.⁸

3. Uzależnienia behawioralne⁹

Uzależnienie behawioralne (czynnościowe) – zespół objawów związanych z utrwalonym, wielokrotnym powtarzaniem określonej czynności (lub grupy czynności) w celu uzyskania takich stanów emocjonalnych jak przyjemność, euforia, ulga, uczucie zaspokojenia.

⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, art. 4, pkt 11.

⁷ <https://www.osrodekterapia.pl/narkomania,29.html>, [dostęp: 14.02.2022]

⁸ <https://lewin-terapia.pl/artykuly-o-uzaleznieniu/narkomania/konsekwencje-narkomanii/>, [dostęp: 14.02.2022]

⁹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Uzale%C5%BCnienie_behawioralne, [dostęp: 14.02.2022].

Przykłady uzależnień behawioralnych: patologiczny hazard, uzależnienie od komputera/sieci internetowej, pracoholizm, zakupoholizm, uzależnienie od ćwiczeń fizycznych, uzależnienie od telefonu komórkowego, kompulsywne objadanie się.

Przykładowe objawy mogące świadczyć o uzależnieniu behawioralnym od hazardu:

- Wydawanie coraz większej ilości pieniędzy na hazard
- Potrzeba gry, aby osiągnąć pożądaną poziom podniecenia
- Trudności w ograniczaniu lub rzucaniu hazardu
- Uczucie niepokoju lub irytacji podczas próby ograniczenia lub rzucania hazardu
- Uporczywe, częste myśli o hazardzie takie jak planowanie zakładów, myślenie o wcześniejszych doświadczeniach z hazardem i opracowywanie strategii jak zdobyć więcej pieniędzy na grę
- Powrót do hazardu w sytuacji przygnębienia
- Kontynuowanie hazardu nawet po utracie pieniędzy przy próbie wyjścia na tzw. „zero”
- Ponoszenie konsekwencji finansowych lub społecznych w wyniku uprawiania hazardu.

Uzależnienia behawioralne, w zależności od rodzaju, prowadzą do poważnych konsekwencji zarówno psychicznych, fizycznych jak i społecznych. Leczenie ich polega na:

- Psychoterapii uzależnień – tj. procesie, w którym uczestniczy grupa specjalistów, którego celem jest m. in. uświadomienie sobie przez osobę uzależnioną mechanizmów chorobowych, zmiana destrukcyjnych nawyków, nauka konstruktywnych sposobów radzenia sobie z emocjami
- Uczestnictwie osoby uzależnionej w grupie samopomocowej (np. Anonimowi Jedzeniolicy, Anonimowi Hazardziści)
- Farmakoterapii, która może mieć swoje zastosowanie w sytuacjach, kiedy nasilenie objawów u pacjenta w sposób znaczny utrudnia mu uczestnictwo w w/w formach leczenia. Stanowi środek doraźny, wspierający proces terapii.

III. Diagnoza uzależnień

III.1. Diagnoza problemów alkoholowych

1. Dane dotyczące zjawiska problemów alkoholowych młodzieży w Polsce

W 2019 roku przeprowadzono ogólnopolskie badanie ESPAD, w którym udział wzięło 5903 osoby, tj. młodzież w wieku 15-18 lat. 51,7% badanych w wieku 15-16 lat stanowiły dziewczęta, a 48,3% chłopcy. Wśród uczniów w wieku 17-18 lat było 51,20% dziewcząt i 48,8% chłopców. Badanie miało na celu pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych.

Wyniki badań ukazują, że napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80% badanych w wieku 15-16 lat i 92,8% uczniów w wieku 17-18 lat. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% osób w wieku 15-16 lat i 76,1% osób w wieku 17-18 lat. Najpopularniejszym napojem alkoholowym wśród uczniów jest piwo, a najmniej wino. Miesiąc przed badaniem, przynajmniej raz upiło się 11,3% osób w wieku 15-16 lat i 18,8% badanych w wieku 17-18 lat. W ciągu całego swojego życia nigdy nie upiło się tylko 66,7% uczniów w wieku 15-19 lat oraz 43,4% w wieku 17-18 lat.

Poniższa tabela przedstawia porównanie wyników badań ESPAD na przestrzeni lat 1955-2019.¹⁰

Wiek badanych	Spożycie alkoholu	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019
15-16 lat	kiedykolwiek w życiu	92,8%	90,3%	92,5%	90,2%	87,3%	83,8%	80%
	w czasie 12 miesięcy przed badaniem	77,3%	82%	84,9%	78,9%	78,3%	71,7%	67,9%
	w czasie 30 dni przed badaniem	50,4%	61,1%	65,8%	57,3%	57,6%	48,6%	46,7%
17-18 lat	kiedykolwiek w życiu	96,5%	96,6%	96,7%	94,8%	95,2%	95,8%	92,8%
	w czasie 12 miesięcy przed badaniem	88%	93,8%	93,4%	92%	91,6%	92,7%	89%
	w czasie 30 dni przed badaniem	65,6%	78,1%	78,9%	79,5%	80,4%	82,3%	76,1%

Spożycie w litrach na jednego mieszkańca Polski w latach 1992-2019 przedstawia się następująco:¹¹

Rok	Wyroby spirytusowe (100% alkoholu)	Wino i miody pitne	Wino i miody pitne w przeliczeniu na 100% alkohol	Piwo	Piwo w przeliczeniu na 100% alkohol
1992	3,5	7,6	0,91	38,6	2,12
1993	3,8	7,5	0,9	33	1,82
1994	3,8	6,9	0,83	36,4	2
1995	3,5	6,8	0,82	39	2,15
1996	2,9	10,3	1,24	42,8	2,35
1997	2,8	12,8	1,54	49,8	2,74
1998	2,4	13,7	1,64	54,1	2,98
1999	2,1	13,6	1,63	60,1	3,31
2000	2	12	1,44	66,9	3,68
2001	1,7	10,6	1,27	66,5	3,66
2002	1,7	11,2	1,34	70,7	3,89
2003	2,4	11,3	1,36	74,8	4,1
2004	2,5	10,6	1,27	82	4,51
2005	2,5	8,6	1,03	80,7	4,44
2006	2,7	9,1	1,09	90,8	5
2007	3	8,9	1,07	93,4	5,14
2008	3,4	8,2	0,98	94,4	5,19
2009	3,2	7	0,84	91,2	5,02
2010	3,2	7	0,84	90,5	4,98
2011	3,3	6,4	0,77	94,3	5,19

¹⁰ Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD. Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowa Agencja rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Instytut Psychiatrii i Neurologii, 2020r., s. 3-23.

¹¹ <https://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>, [dostęp: 30.08.2021].

2012	3	5,9	0,71	99,2	5,46
2013	3,6	5,8	0,67	97,7	5,37
2014	3,2	6,3	0,76	98,9	5,44
2015	3,2	6,3	0,76	99,1	5,45
2016	3,2	5,8	0,7	99,5	5,47
2017	3,3	6,1	0,73	98,5	5,42
2018	3,3	6	0,72	100,5	5,53
2019	3,7	6,2	0,74	97,1	5,34

III.2. Diagnoza w obszarach: narkomania i uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych

1. Dane dotyczące zjawiska problemu narkomanii w Polsce, zanotowane w 2019 roku

W 2019 roku przeprowadzono ogólnopolskie badanie ESPAD, w którym udział wzięło 5 903 osoby, tj. młodzież w wieku 15-18 lat. 51,7% badanych stanowiły dziewczęta, a 48,3% chłopcy. Wśród uczniów w wieku 17-18 lat było 51,2% dziewcząt i 48,8 chłopców. Badanie miało na celu pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych.

Wyniki ukazują, że najbardziej popularnym środkiem zażywany przez młodzież jest marihuana i haszysz oraz leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza, a także substancje wziewne. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.¹²

Używanie substancji kiedykolwiek w życiu

odpowiedzi uczniów w wieku 15-16 lat		odpowiedzi uczniów w wieku 17-18 lat	
21,4% - marihuana lub haszysz		37,2% - marihuana lub haszysz	
15,1% - leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza		24,1% - alkohol razem z marihuaną	
12,1% - alkohol razem z marihuaną		18,3% - leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	
8,6%	- substancje wziewne	6,9%	- substancje wziewne
6,6% - leki przeciwbólowe w celu odurzenia się		6,9% - alkohol razem z tabletkami	
5,3%	- alkohol razem z tabletkami	5,9%	- leki przeciwbólowe w celu odurzenia się
4,2%	- amfetamina	5,1%	- ecstasy
3,3%	- ecstasy	4,7%	- amfetamina
3,2%	- LSD lub inne halucynogeny	4,2%	- LSD lub inne halucynogeny
3% - metamfetamina		3,1% - kokaina	
2,9%	- kokaina	2,9%	- metamfetamina
2,6%	- sterydy anaboliczne	2,2%	- grzyby halucynogenne
2,3%	- grzyby halucynogenne	2,1%	- sterydy anaboliczne
2,1%	- narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	1,9%	- narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki
1,9%	- heroina	1,5%	- heroina
1,4%	- crack	1,1%	- crack
1,4%	- GHB	1,1%	- GHB
1,3%	- relevin	0,9%	- relevin

¹² Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD. Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Instytut Psychiatrii i Neurologii, 2020 r., s. 3-47.

Ministerstwo Zdrowia i Narodowego Funduszu Zdrowia podaje, że w 2019 roku rejestr zgłoszonych zatruc narkotykami i podejrzeń zatruc obejmował łącznie 2 930 przypadków. W tym odnotowano 2 148 osób wymagających pomocy medycznej. 84,3% przypadków dotyczyło mężczyzn. 18% przypadków – osób do 18 roku życia. Wśród niepełnoletnich największa liczba zgłoszeń dotyczyła osób w wieku 16-18 lat (261), 13-18 lat (121), a najmniejsza z grupy 7-12 lat (6). Wśród pełnoletnich osób w wieku 19-24 lata (594), 30-39 lat (563) i grupy 25-29 lat (413). W grupie powyżej 40 roku życia zarejestrowano 162 zgłoszenia.¹³

Jak wynika z badań ogólnopolskich marihuanę lub haszysz kiedykolwiek w życiu zażywało 25% uczniów w całej Polsce, a w ostatnim miesiącu było to 10,3% ankietowanych. Substancje wziewne używało 5,9% badanych, ekstazy 2,9%.

III.3. Diagnoza w obszarze uzależnień behawioralnych (dane ogólnopolskie)

1. Zjawiska uzależnień behawioralnych w grupie 15+¹⁴

W okresie 15.10.2018r.-28.02.2019r. odbyło się ogólnopolskie internetowe badanie ankietowe, badanie ilościowe, w którym udział wzięło 4 025 osób (54,14% badanych stanowiły kobiety, a 45,86% mężczyźni). Osoby w wieku: 15-17 lat – stanowiły 3,98% badanych, 18-24 lat – stanowiły 8,55%, 25-34 lat – 14,21%, 35-44 lat – 15,98%, 45-54 lat – 15,13%, 55-64 lat – 18,98%, 65 i więcej – 23,18%.

Głównym celem badania było uchwycenie zmian, jakie zaszły w ciągu ostatnich lat w zasięgu wybranych zaburzeń zachowania i w strukturze grupy osób nimi zagrożonych. Podobnie jak w poprzednich edycjach badania, w obszarze zainteresowania leżały następujące zaburzenia zachowania: hazard, uzależnienie od pracy, od internetu i od zakupów. Dodane zostały kwestie dotyczące problemowego korzystania z mediów społecznościowych (weryfikacja wybranych wyników badania jakościowego w badaniu ilościowym) oraz nadmiernego używania telefonu.

Hazard

W 2019 roku osoby grające w czasie ostatnich 12 miesięcy na pieniądze stanowili 37,1% populacji osób w wieku powyżej 15 roku życia. W porównaniu do wyniku uzyskanego w poprzednim badaniu, przeprowadzonym w 2015 roku, odsetek ten wzrósł o 2,9 punktu procentowego. Polacy najczęściej grają w gry Totalizatora Sportowego (27,4%). Na kolejnym miejscu, ze znacznie słabszym wynikiem, plasują się zdrapki (16,3%), a dalej loterie lub konkursy SMS-owe (6,3%) oraz automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi (3,8%). Spośród wszystkich grających, 32,8% Polaków gra bez ryzyka powstania problemów, 2,7% charakteryzuje się niskim poziomem ryzyka uzależnienia 0,9% - poziomem umiarkowanym i tyle samo (0,9%) gra na pieniądze w sposób wysoce ryzykowny (zagrożenie patologicznym hazardem). Liczbę Polaków w wieku 15+ uprawiających obecnie patologiczny hazard szacujemy na ok. 27 tys. Osób. W poprzedniej edycji badania, w 2015 roku, liczbę grających patologicznie szacowano na 34 051 osób, co oznacza, że w ciągu tego okresu nastąpił spadek o blisko 20%. W porównaniu z poprzednim badaniem spadła także częstość grania na pieniądze wśród ogółu Polaków, przy czym największe spadki częstości grania nastąpiły w przypadku gier na automatach. Liczba grających codziennie lub kilka razy w tygodniu spadła z 31,4% do 8,8%, co prawdopodobnie należy wiązać z efektem nowelizacji ustawy hazardowej, która miała miejsce w 2017 roku i ograniczyła możliwość uprawiania hazardu, między innymi grania na – powszechnie kiedyś dostępnych – automatach z tzw. niskimi wygranymi.

Z badań można najogólniej wnioskować, że częściej grają na pieniądze: mężczyźni niż kobiety; ludzie młodzi w wieku 18 -34 lata; mieszkańcy miast niż mieszkańcy wsi; ludzie dobrze wykształceni

¹³ <https://pacjent.gov.pl/aktualnosc/pulapka-nowych-narkotykow>, [dostęp: 08.09.2021].

¹⁴ „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących od hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019”.

niż słabo wykształceni; zarabiający lepiej niż zarabiający gorzej; ludzie oceniający swoją sytuację materialną jako dobrą niż ludzie oceniający ją jako złą.

Internet

Trzy czwarte Polaków w wieku powyżej 15 roku życia deklaruje korzystanie z internetu. W stosunku do pomiaru z 2012 roku nastąpił przyrost odsetka o prawie 13 punktów procentowych. Przeważająca większość korzystających z sieci (98%) to przeciętni użytkownicy, niemający w codziennym życiu problemów w związku z korzystaniem z Internetu. Problem z uzależnieniem od Internetu (wymienne bywa stosowane określenie „problemowe użytkowanie Internetu – PUI”) dotyczy obecnie 0,03% badanej populacji, co stanowi 0,04% korzystających z sieci. Zagrożonych uzależnieniem od Internetu jest 1,4% ogółu badanych, co stanowi 1,9% korzystających z Internetu. W liczbach bezwzględnych jest to – szacunkowo – ok. 465 000 osób. Zagrożeni uzależnieniem lub już uzależnieni rekrutują się głównie spośród osób poniżej 25 roku życia, przy czym najbardziej zagrożeni są niepełnoletni.

Zakupy

Poziom zagrożenia kompulsywnymi zakupami notuje się na podobnym poziomie, co w latach ubiegłych. Symptomy kompulsywnego kupowania w 2019 roku wykazywało 3,7% populacji Polaków w wieku powyżej 15 roku życia, co w liczbach bezwzględnych można oszacować na ponad milion osób. W stosunku do roku 2015 notuje się nieznaczny spadek liczby osób zagrożonych. Zjawisko kompulsywnego kupowania różnicuje przede wszystkim wiek – dotyczy ono w głównej mierze ludzi młodych. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 25-34 lata, choć w stosunku do poprzedniego pomiaru zjawisko kompulsywnego kupowania wyraźnie nasiliło się wśród ludzi bardzo młodych (15-17lat). Podobnie jak we wcześniejszych badaniach, na kompulsywne zakupy bardziej narażone są kobiety niż mężczyźni. W grupie zagrożonych mężczyzn najwięcej jest chłopców w wieku od 15 do 17 lat, zaś w grupie kobiet – osób od 25 do 34 lat. Wyniki badania wskazują, także na współwystępowanie uzależnień behawioralnych – osoby przejawiające symptomy uzależnienia od zakupów częściej niż niezagrożeni wykazują także objawy innych problemów behawioralnych. Więcej niż jedna piąta z tej grupy, to osoby mające jednocześnie problem z uzależnieniem od pracy; więcej niż co siódmy jest zagrożony uzależnieniem od Internetu.

Praca

w 2019 roku prawie jedna dziesiąta Polaków powyżej 15 roku życia (9,1%) miała problem z uzależnieniem od pracy. Zarówno uzależnienie, jak i zagrożenie uzależnieniem dotyka przede wszystkim młodych dorosłych, poniżej 35 roku życia, w szczególności praca na własny rachunek, natomiast czynnikiem zagrażającym w kontekście uzależnienia od pracy jest pełnienie funkcji kierowniczych, odpowiedzialność za pracę innych osób lub kierowanie projektami. Wyniki badania z 2019 roku, podobnie jak w poprzednich badaniach, wskazują, że na poziomie ogólnym w badanej populacji Polaków w wieku 15+ zagrożenie pracoholizmem dotyka kobiety i mężczyzn w zbliżonym stopniu.

- 2. Zjawiska uzależnień behawioralnych w grupie młodzieży szkolnej** (do opracowania tego punktu posłużyły dane statystyczne z kilku źródeł, które zostały wskazane w przypisach).

Granie w gry hazardowe¹⁵

W gry hazardowe, czyli takie w których można wygrać lub przegrać pieniądze, chociaż raz, kiedykolwiek w życiu grało 18,2% badanych piętnasto-szesnastolatków oraz 21,4% siedemnasto-osiemnastolatków. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem uczestniczyło w grach hazardowych 5,5% uczniów z młodszej grupy i 7,9% uczniów ze starszej. Porównanie wyników z

¹⁵ Raport z badań ESPAD (2019), https://www.cinn.gov.pl/portals?id=15&res_id=1880417, [dostęp: 16.02.2022].

2019 roku z wynikami wcześniejszych badań wskazuje na trend spadkowy odsetków badanych, którzy grali w gry hazardowe kiedykolwiek w życiu, oraz tych którzy robili to w czasie ostatnich 12 miesięcy. Wskaźnik grania w czasie ostatnich 30 dni w starszej grupie nie uległ zmianie, zaś w młodszej zmniejszył się dopiero w 2019 roku. W obu badanych grupach rozpowszechnienie grania w gry hazardowe jest większe wśród chłopców niż wśród dziewcząt. W młodszej grupie uczniowie, których wg wyników testu przesiewowego LIE/BET¹⁶ można było zaliczyć do grona graczy problemowych stanowili 1,3% badanych, zaś w starszej - 1,2%.

Media społecznościowe¹⁷

W badaniu ESPAD zawarto też pytania dotyczące korzystania z mediów społecznościowych, takich jak Twitter, Facebook czy Skype oraz grania w gry na urządzeniach elektronicznych (komputer, smartfon, konsola, gry wideo). Analiza typowego dnia nauki szkolnej młodszej badanej grupy (15-16 lat) pokazuje najliczniejszą podgrupę badanych, która korzysta z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (30,01%), mniej osób poświęca na tą aktywność ok. 4-5 godzin (20,2%). W przypadku typowego dnia weekendowego, dominują dwie podgrupy badanych: podgrupa korzystająca ponad 6 godzin dziennie (26,4%) oraz korzystająca ok 2-3 godzin (24,6%). W starszej grupie wiekowej, w typowym dniu nauki w szkole, największy odsetek uczniów poświęca na korzystanie z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (33,7%) lub około 4-5 godzin dziennie (20,4%). W trakcie weekendu dominuje korzystanie z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie (27,2%), około 4-5 godzin dziennie (25,7%) lub 6 godzin lub więcej (25,2%). Czas spędzany w Internecie nie jest wskaźnikiem świadczącym o uzależnieniu natomiast jest sygnałem ostrzegawczym wymagającym analizy i monitorowania ze strony rodziców. Większa ilość czasu wolnego w weekend wydaje się sprzyjać dłuższemu korzystaniu z mediów społecznościowych, zwłaszcza w przypadku młodszej grupy wiekowej.

Kolejna badana kwestia dotyczy symptomów nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych, takich jak Twitter, Facebook czy Skype. W młodszej grupie 44,0% badanych twierdzi, że spędza za dużo czasu w tych mediach, około 40,9% jest zdania, że ich rodzice uważają, że poświęca na tą aktywność za dużo czasu. Co szósty (17,4%) ma zły humor, jeśli nie ma dostępu do tych mediów. W starszej grupie rozkład odpowiedzi jest podobny – analogiczne odsetki wynoszą 46,4%, 35,9% oraz 13,4%.

Gry cyfrowe¹⁸

Uczniowie zostali także zapytani o symptomy nadmiernego korzystania z gier wideo na urządzeniach elektronicznych, takich jak komputer, smartfon, konsola. W młodszej grupie 21,7% badanych jest zdania, że ich rodzice uważają, że poświęcają na ta aktywność za dużo czasu, 17,1% badanych twierdzi, że spędza za dużo czasu na graniu, takiego zdania jest 16,5% ich rodziców, z 6% ma zły humor, gdy nie może grać.

¹⁶ Wiczorek Ł., Dąbrowska K., Sierosławski J. (2012) Polska adaptacja i walidacja dwóch testów przesiewowych zaburzeń hazardowych – Kanadyjski Indeks Gier Hazardowych (PGSI) oraz Kwestionariusz LIE/BET, Serwis Informacyjny Uzależnienia, 2021, s. 25-31.

¹⁷ Patrz przypis 15.

¹⁸ Jak wyżej.

Czas spędzany w Internecie¹⁹

Od pierwszych edycji badania „Nastolatki 3.0” obserwowany jest stały wzrost liczby godzin przeznaczonych przez młodzież na korzystanie z Internetu. Obecnie nastolatki spędzają w sieci średnio 4 godziny i 50 minut dziennie (2014r. – 3 godziny 40 minut,²⁰ 2018r. – 4 godziny 12 minut²¹). W dni wolne od zajęć szkolnych czas ten wydłuża się średnio do 6 godzin i 10 minut. Co szósty nastolatek w dni wolne (16,9%) intensywnie korzysta z Internetu w godzinach nocnych (po godzinie 22). Rodzice nie kontrolują czasu, jaki ich nastoletnie dzieci spędzają w Internecie. W opinii rodziców ich dzieci korzystają z sieci średnio 3 godziny i 38 minut. Jedynie 1,8% rodziców wskazuje, że ich dzieci korzystają z Internetu w czasie przeznaczonym na sen (po godzinie 22).

Inicjacja internetowa²²

Badania wskazują, że młodsze dzieci, uczniowie rozpoczynają samodzielne korzystanie z Internetu (bez nadzoru rodziców) wcześniej niż ich starsi koledzy. Średnia inicjacji internetowej wynosi ok. 6 lat i 10 miesięcy – czyli następuje przed podjęciem nauki w szkole podstawowej. Uczniowie szkół średnich deklarują, iż zaczęli samodzielnie używać Internetu w wieku – 8 lat. W 2016 roku średnia ta wynosiła 9 lat 5 miesięcy.²³ Niektóre dzieci rozpoczynają samodzielne użytkowanie Internetu mając zaledwie 4 lata (4,6%). Dzieci coraz wcześniej otrzymują własne urządzenia z dostępem do Internetu. Największy odsetek uczniów (40,7%) deklaruje, że pierwszy telefon z dostępem do Internetu otrzymało w wieku 9-10 lat, jednak co piąty nastolatek wskazuje, że już w wieku 7-8 lat miał do dyspozycji telefon z dostępem do sieci (20,5%). Biorąc pod uwagę mobilność takiego urządzenia, można zakładać niekontrolowany dostęp do urządzeń cyfrowych umożliwiających łączenie się z Internetem nawet w grupie bardzo małych dzieci.

Problemowe użytkowanie Internetu (PUI)²⁴

Co trzeci nastolatek (33%) ma objawy problemowego użytkowania Internetu (PUI), a trzech na stu – osiąga bardzo wysokie wskaźniki problemów (3,2%). Wyniki w poszczególnych podskalach (zjawisko mierzono testem E-SAPS18) wskazują, że silniejszymi komponentami PUI są tolerancja (eskalacja częstości i/lub wielkości bodźca) oraz objawy somatyczne spowodowane użytkowaniem smartfona (ból w nadgarstki lub karku, zawroty głowy, pogorszenie wzroku, zmęczenie, niewyspanie). 64,1% badanych nastolatków przyznaje, że powinna mniej korzystać z telefonu. Prawie co trzeci nastolatek (29,8%) odczuwa potrzebę korzystania stale ze smartfona, a 50,2% podaje, że korzysta z telefonu dłużej niż zamierzała. Co trzeci nastolatek (31,0%) przyznaje, że nie jest w stanie funkcjonować bez smartfona, a co czwarty (24,8%) odczuwa zniecierpliwienie oraz zdenerwowanie, gdy nie może z niego korzystać. 37,9% młodych ludzi podejmuje zakończone niepowodzeniem próby ograniczania korzystania telefonu, 26,1% z powodu używania go zaniedbuje zaplanowane czynności lub obowiązki. Kategorią nastolatków, która relatywnie najmocniej jest obciążona problematycznym użytkowaniem Internetu, są dziewczęta uczęszczające do szkoły ponadpodstawowej. Co ciekawe, na rzecz możliwości dłuższego spędzania czasu w Internecie co trzeci nastolatek (30,6%) byłby gotów zrezygnować z udziału w nabożeństwie, a co piąty z odrabiania lekcji i nauki (23,2%). 27% byłoby w stanie zrezygnować z oglądania telewizji, 20,6% z dodatkowych zajęć pozaszkolnych, 19,7% z wywiązywania się z obowiązków domowych, a 13,4% ze sportu i aktywności fizycznej. Rodzice mają

¹⁹ Lange R., (2021), *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*, Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, <https://thinkstat.pl/publikacje/nastolatki-3-0-raport-z-ogolnopolskiego-badania-uczniow-2021-r.>, [dostęp: 20.01.2022].

²⁰ Tanaś M., (red), (2016), *Nastolatki wobec Internetu*, Warszawa: NASK – Instytut Badawczy, https://akademia.nask.pl/publikacje/Nastolatki_wobec_internetu_pdf, [dostęp:20.01.2022].

²¹ Bochenek M., Lange R., (2019), *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*, Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, <https://thinkstat.pl/publikacje/nastolatki-3-0-edycja-2019>, [dostęp: 20.01.2022].

²² Jak wyżej.

²³ Kamieniecki W., Bochenek M., Lange R., (red), (2017) *Raport z badania Nastolatki 3.0*, Warszawa: NASK – Instytut Badawczy, https://akademia.nask.pl/publikacje/Raport_z_badania_Nastolatki_3_0.pdf, [dostęp: 20.01.2022].

²⁴ Patrz przypis 20.

świadomość problemu, lecz nie mają dość dokładnego wglądu w to, jak bardzo smartfony i Internet stały się częścią życia ich dzieci. Czterech na pięciu rodziców wskazuje, że ich dziecko powinno mniej korzystać ze swojego telefonu/smartfona (79,6%), jednak większości przypadków rodzice nie doszacowują skali problemu w poszczególnych wskaźnikach PUP np.: tolerancja, wycofanie, objawy somatyczne. Przykładowo tylko 14,8% rodziców dostrzega, że ich dziecko ma problemy w funkcjonowaniu bez smartfona (przynajmniej 31% nastolatków), a 26,2% zauważyło nieudane próby ograniczania korzystania z telefonu przez dziecko (takie próby podejmuje 37,9% nastolatków).

3. Korzystanie z urządzeń mobilnych przez dzieci

W badaniach CBOS w 2019 roku po raz pierwszy uwzględniona została kwestia kontaktu małych dzieci z Internetem poprzez blok pytań adresowanych do rodziców bądź opiekunów dzieci w wieku 1-5 lat. Z deklaracji rodziców wynika, że z urządzeń mobilnych korzysta jedna trzecia dzieci między 12 a 23 miesiącem życia i blisko dwie trzecie dzieci mających od 2 do 5 lat. Wśród najmłodszych dzieci średni czas spędzany w ciągu dnia z mobilnym ekranem wynosi 44 minuty, a wśród starszych – 49 minut. Na ogół spędzają one czas z urządzeniami przenośnymi w towarzystwie rodziców lub innych osób dorosłych, w mniejszym stopniu same. Jak deklarują rodzice, treści, z którymi dzieci mają styczność poprzez mobilne ekrany, przeważnie są dostosowane do ich wieku, można jednak zauważyć, że najmłodsze dzieci (12-23 miesiące) około trzykrotnie częściej niż te starsze (2-5 lat) konsumują treści zróżnicowane, nie tylko takie, które są adresowane wyłącznie do dzieci. Najwięcej badanych mających dzieci poniżej 6 roku życia wykorzystuje urządzenia mobilne do zajęcia czasu nudzącym się podopiecznym. Rzadziej stosuje się je po to, aby dzieci uspokoić, a jeszcze rzadziej, by je za coś nagrodzić lub skłonić do zjedzenia posiłku. Rodzice dzieci w wieku od 2 do 5 lat wyraźnie częściej niż opiekunowie młodszych wprowadzają urządzenia przenośne w celu gratyfikacji oraz niwelowania nudy. Ta ostatnia motywacja – oferowana dzieciom smartfonów i tabletów jako sposobu na nudę – jest najsilniej skorelowana z czasem, jaki spędzają one przed mobilnymi ekranami.

Powyższe dane korespondują z badaniami pod nazwą „Brzdąc w sieci – zjawisko korzystania z urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku 0-6 lat”²⁵ przeprowadzonymi przez Akademię Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Badanie wykazało, że nieco ponad połowa dzieci w wieku od 0 do 6 lat (54%) korzysta z urządzeń mobilnych takich jak smartfon, tablet, smartwatch czy laptop. Wiek dziecka jest skorelowany z korzystaniem z urządzeń mobilnych – im starsze dzieci, tym więcej z nich korzysta z urządzeń mobilnych. Średni wiek inicjacji używania urządzeń mobilnych to 2 lata i 2 miesiące. Większość dzieci korzysta z urządzeń mobilnych z dostępem do Internetu (75%). Dzieci w wieku od 0 do 6 lat korzystają z urządzeń mobilnym średnio przez ponad 1 godzinę dziennie. Podobnie, jak w badaniu CBOS większość dzieci korzysta wyłącznie z treści adresowanych do dzieci (88%). Badania potwierdzają także sytuacje, w których dzieci mają dostęp do urządzeń mobilnych: rodzice najczęściej umożliwiają korzystanie dzieciom podczas podróży, posiłków i podczas toalety; traktują dostęp do urządzenia mobilnego jako nagrodę, oferują je dzieciom kiedy się nudzą, płaczą lub marudzą.

IV. Lokalna diagnoza problemów alkoholowych występujących w Gminie Lipno

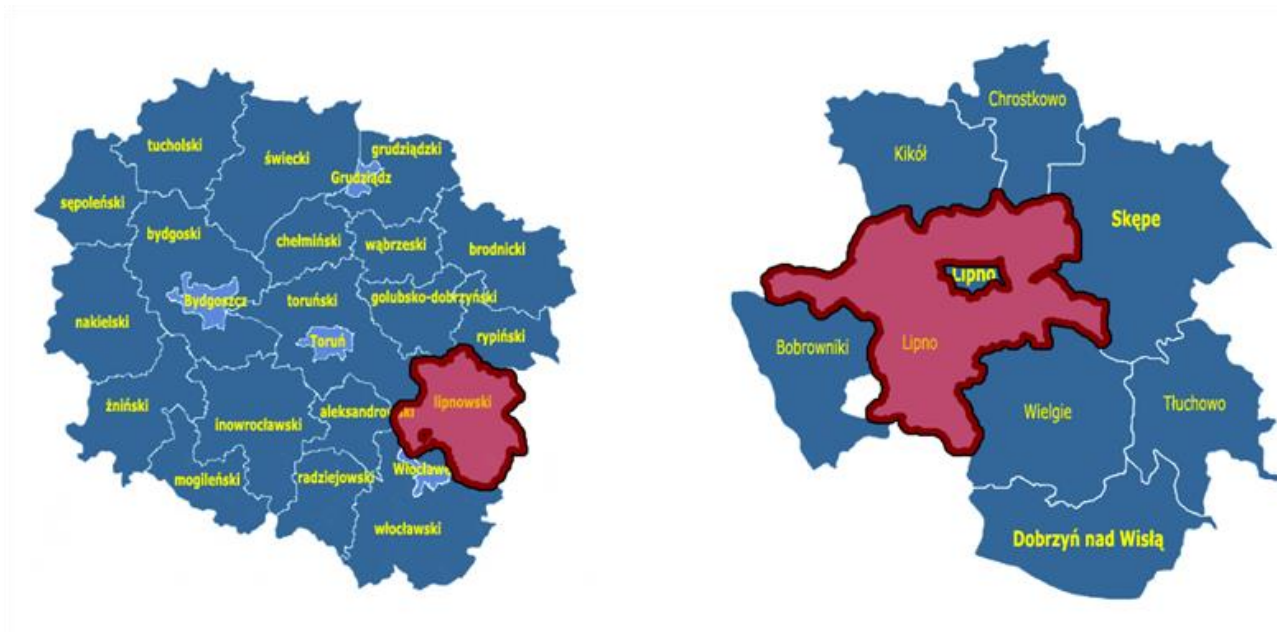
W planowaniu i prowadzeniu działań mających na celu profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych bardzo ważne jest dokładne rozpoznanie skali problemów na terenie Gminy Lipno, wzorów zachowań związanych z konsumpcją napojów alkoholowych oraz zaburzeń życia społecznego i rodzinnego wywołanego alkoholem.

²⁵ M. Rowicka (2020), Raport z badania: „Brzdąc w sieci – zjawisko korzystania z urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku 0-6 lat”.

Struktura Gminy Lipno:

Gmina Lipno jest gminą wiejską, położoną w powiecie lipnowskim, we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, około 20 km na północ od Włocławka oraz 40 km na południowy zachód od Torunia i około 80 km od Bydgoszczy. Siedzibą władz Gminy jest miasto Lipno. Według danych GUS jej powierzchnia wynosi 210 km², a gęstość zaludnienia 57 os./km². Jednostka podzielona jest na 36 sołectwa.

Położenie gminy Lipno na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu lipnowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://gminy.pl>

Gmina Lipno graniczy z:

- 3/4miastem Lipno (powiat lipnowski, woj. kujawsko-pomorskie),
- 3/4gminą Kikół (powiat lipnowski, woj. kujawsko-pomorskie),
- 3/4gminą Chrostkowo (powiat lipnowski, woj. kujawsko-pomorskie),
- 3/4gminą Skępe (powiat lipnowski, woj. kujawsko-pomorskie),
- 3/4gminą Wielgie (powiat lipnowski, woj. kujawsko-pomorskie),
- 3/4gminą Fabianki (powiat włocławski, woj. kujawsko-pomorskie),
- 3/4gminą Bobrowniki (powiat lipnowski, woj. kujawsko-pomorskie),
- 3/4gminą Czernikowo (powiat toruński, woj. kujawsko-pomorskie).

Demografia

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Lipno w roku 2021 gminę zamieszkiwało 11 733 osób, z czego liczba kobiet wyniosła 5 586 osób, tj. 50,02%, a liczba mężczyzn 5 864 osób, tj. 49,98%. W okresie od roku 2016 do 2017 ogólna liczba ludności na obszarze gminy zanotowała wzrost osiągając w szczytowym momencie 12 057 osób. Następnie w ciągu czterech kolejnych lat liczba ludności zmniejszyła się do 11 733 osób. Ogółem w roku 2021, w porównaniu do roku 2016, na terenie gminy liczba ludności zmniejszyła się o 197 osób, tj. 1,68%. Spadek dotyczył liczebności kobiet, która zmniejszyła się o 2,78% jak i liczebności mężczyzn - zmniejszenie o 0,58%.

Liczba mieszkańców gminy Lipno z podziałem na płeć w latach 2015-2020

Wyszczególnienie		Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem		Osoba	11 930	12 057	11 940	11 828	11 820	11 733
w tym:	Mężczyźni	Osoba	5 898	5 956	5 928	5 895	5 889	5 864
		%	49,44%	49,40%	49,65%	49,84%	49,82%	49,98%
	Kobiety	Osoba	6 032	6 101	6 012	5 933	5 931	5 869
		%	50,56%	50,60%	50,35%	50,16%	50,18%	50,02%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Lipno

Bezrobocie:

Bezrobocie jako najważniejszy problem społeczny w swych konsekwencjach niesie za sobą szereg negatywnych skutków rozszerzających się na inne płaszczyzny życia ludzkiego. Należą do nich nie tylko spadek stopy życiowej ze względu na negatywne konsekwencje przekładające się wprost na budżet domowy, ale również takie zjawiska jak: poczucie bezradności, brak motywacji do kolejnych poszukiwań na rynku pracy, niskie poczucie własnej wartości.

Wszystkie te negatywne konsekwencje wpływają niewątpliwie na sferę emocji i przyczyniają się do częstszego sięgania po alkohol celem rozładowania negatywnych napięć, co niesie za sobą problemy alkoholowe a w przypadku kontynuowania tego typu zachowań dochodzi do uzależnienia.

W/g informacji uzyskanych z GUS i PUP w Lipnie wynika, że stopa bezrobocia na koniec grudnia 2021 roku wynosiła:

- w kraju 5,8 %
- w województwie kujawsko – pomorskim 8,1 %
- w powiecie lipnowskim 15,6 %.

Podkreślić należy, że zgodnie z danymi PUP w Lipnie na terenie Gminy Lipno było 518 osób bezrobotnych w tym 350 kobiet, a mężczyzn 168.

Bezrobocie wśród mieszkańców Gminy Lipno (dane z PUP w Lipnie – grudzień 2021 r.)

Bezrobotni zarejestrowani	518
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	16
Z prawem do zasiłku	93
Niepełnosprawni	8
Długotrwale bezrobotni	291
Bezrobotni w wieku do 25 lat	92
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	96
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	217

Osoby te stanowią grupę zagrożoną problemami alkoholowymi i innymi substancjami psychoaktywnymi. Brak możliwości znalezienia pracy, bądź długotrwale pozostawanie bez pracy może spowodować sięgnięcie po alkohol, a to z kolei może wzmocnić agresję, przemoc wobec rodziny i najbliższego otoczenia.

Pomoc Społeczna:

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Lipno jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie. Adresatami wsparcia socjalnego są najczęściej rodziny cierpiące niedostatek z powodu ubóstwa bądź bezrobocia, rodziny wielodzietne, rodziny niewydolne opiekuńczo i wychowawczo, osoby niepełnosprawne, rodziny dotknięte przemocą i uzależnieniami.

Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Lipnie

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin.					Lista osób w tych rodzinach.				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Ubóstwo	398	295	173	215	190	1319	961	515	630	544
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	75	70	38	46	1	428	4390	216	263	5
Bezrobocie	269	212	132	173	155	814	716	447	564	511
Niepełnosprawność	99	102	66	90	96	255	239	137	190	205
Długotrwała choroba	68	72	36	54	64	164	183	84	120	164
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	29	23	11	14	54	96	81	40	50	276
w tym: - rodziny niepełne	28	23	10	13	11	92	81	35	45	32
- rodziny wielodzietne	0	1	1	1	43	0	5	5	5	244
Alkoholizm	9	7	3	4	4	20	16	6	7	10
Narkomania	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	0	1	1	3	3	0	4	4	6
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	1	1	1	2	14	3	1	2	6	19

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie

Punkty Sprzedaży Alkoholu:

Na terenie Gminy Lipno znajdują się łącznie 25 punktów sprzedaży alkoholu. W tym 23 punkty, w których alkohol sprzedawany jest do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy). W 7 punktach prowadzona jest sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia na miejscu.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie (stan na 31.X.2022)								
z napojami przeznaczonymi do spożycia								
1) poza miejscem sprzedaży					2) w miejscu sprzedaży			
		według zawartości alkoholu					według zawartości alkoholu	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
ogółem (wszystkich punktów)	Razem	Do 4,5% (oraz piwa)	od 4,5 do 18% (z wyjątkiem piwa)	Pow. 18%	Razem	do 4,5% (oraz piwa)	od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	pow. 18%
25	23	17	17	16	7	7	1	0

**Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wydanych w 2022 roku
(stan na 31.X.2022)**

z napojami przeznaczonymi do spożycia								
1) poza miejscem sprzedaży					2) w miejscu sprzedaży			
		według zawartości alkoholu					według zawartości alkoholu	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
ogółem (wszystkich zezwoleń)	Razem	Do 4,5% (oraz piwa)	od 4,5 do 18% (z wyjątkiem piwa)	Pow. 18%	razem	Do 4,5% (oraz piwa)	od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	pow. 18%
38	34	11	12	11	4	3	1	0

Leczenie odwykowe:

Z danych uzyskanych z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipnie wynika, że do 30 listopada 2022 r. wpłynęło do Komisji łącznie 9 podań z wnioskiem o leczenie. 3 osoby podjęły dobrowolne leczenie w Ośrodku Terapii Uzależnień i Współuzależnień.

V. Zasoby lokalne umożliwiające prowadzenie działalności profilaktycznej i rehabilitacyjnej

1. Koordynator Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii.

2. Placówki Oświatowe na terenie Gminy Lipno (Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Lipnie, Szkoły, Instytucje Kultury, Biblioteki) – prowadzą działalność informacyjno – edukacyjną w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii wśród dzieci i młodzieży, udzielają pomocy psychologicznej i pedagogicznej.

3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie:

- wykonuje pracę socjalną z rodzinami dotkniętymi problemem alkoholowym i narkomania,

- motywuje do podjęcia terapii odwykowej,
- prowadzi działania na rzecz dożywiania dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych,
- organizuje wypoczynek letni dla dzieci i młodzieży pochodzących z tzw. grupy zwiększonego ryzyka,
- udziela pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom i osobom, które podjęły leczenie odwykowe z wykorzystaniem kontraktu socjalnego,
- udziela pomocy psychospołecznej i prawnej.

4. Komenda Powiatowa Policji w Lipnie – prowadzi cykliczne, profilaktyczne spotkania z dziećmi i młodzieżą szkolną dotyczące tematyki przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i przemocy, prowadzi kontrole kierowców pod kątem napojów alkoholowych i innych środków odurzających, prowadzi telefon zaufania, organizuje akcje profilaktyczne, ściśle współpracuje z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lipnie, jak również z Gminą Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipnie.

5. Sąd Rejonowy w Lipnie (Wydział Rodzinny i Nieletnich), Prokuratura Rejonowa w Lipnie – orzeka o obowiązku poddania się leczeniu lub rehabilitacji we właściwym zakładzie opieki zdrowotnej bądź udziału w odpowiednim programie profilaktyczno-leczniczym wobec osób uzależnionych od alkoholu i środków odurzających, kieruje na detoksykację oraz do Specjalistycznych Stacjonarnych Ośrodków Terapii Uzależnień.

6. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Lipnie – prowadzi oświatę zdrowotną, podejmuje działania informacyjno – edukacyjne oraz promujące zdrowy styl życia.

7. SP ZOZ II Oddział Psychiatryczny, Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu:

Na terenie Lipna brak Oddziału Odwykowego dla uzależnionych od alkoholu. Istniejący w SP ZOZ II Oddział Psychiatryczny prowadzi jedynie diagnozę, leczenie farmakologiczne i detoksykacje osób uzależnionych.

Osoby uzależnione, które dobrowolnie chcą podjąć leczenie odwykowe, jak i osoby uzależnione wobec których jest orzeczenie Sądu są kierowane na terapię do Poradni Uzależnień od Alkoholu w Lipnie oraz do Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnień w Toruniu.

8. Organizacje pozarządowe, pożytku publicznego, kościoły.

9. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

·Podejmuje czynności zmierzające do podjęcia leczenia odwykowego osób zgłoszonych do Komisji:

- przeprowadza rozmowy w sprawach osób nadużywających alkoholu,
- motywuje osoby zgłoszone do Komisji do podjęcia leczenia odwykowego,
- monitoruje przebieg leczenia.

·Podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu:

- zleca przeprowadzanie badań przez zespół biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania formy leczenia osób zgłaszanych do Komisji,
- kieruje wnioski do Sądu o nałożenie obowiązku leczenia w zakładzie lecznictwa odwykowego,
- występowanie członków Komisji w charakterze strony przed Sądem w sprawach o leczenie odwykowe.

· Kieruje wnioski do Sądu o wgląd w sytuację małoletnich dzieci.

· Opiniuje wydawanie i cofanie zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia na miejscu lub poza miejscem sprzedaży.

· Informuje o miejscach pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

10. Punkt Konsultacyjny – udziela osobom i rodzinom, w których występuje problem uzależnień specjalistycznej pomocy ze strony psychologa, instruktora terapii uzależnień.

Wszystkie wymienione wyżej instytucje i organizacje współpracują ze sobą powiadamiając się wzajemnie o problemach w rodzinie, podejmują wspólne działania np. wspólne kampanie profilaktyczne lub szkolenia grup zawodowych z zakresu profilaktyki uzależnień czy przemocy w rodzinie.

VI. Cele i zadania Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii

Zadania ujęte w Programie są inicjowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipnie powołaną przez Wójta Gminy Lipno. Za realizację programu odpowiada Koordynator Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Komisja ma swoją siedzibę w Urzędzie Gminy Lipno i zbiera się na swoich posiedzeniach w zależności od potrzeb co najmniej jeden raz w miesiącu.

Cele strategiczne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów już istniejących.
3. Podwyższanie kompetencji i innych zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami zażywania środków uzależniających.
4. Wzmacnianie postaw społecznych związanych z ograniczeniem występowania uzależnień behawioralnych oraz używania alkoholu i substancji psychoaktywnych,
5. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomanii, a także uzależnień behawioralnych, poprzez prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej,
6. Ograniczenie występowania negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych związanych z uzależnieniami behawioralnymi oraz z używaniem alkoholu oraz substancji psychoaktywnych przez mieszkańców Gminy Lipno,
7. Zmniejszenie poczucia bezradności w poszukiwaniu pomocy,
8. Współpraca z podmiotami działającymi w obszarze uzależnień behawioralnych oraz przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii,
9. Organizowanie twórczego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w większości dla osób z grup podwyższonego ryzyka.

Cele operacyjne:

1. Podwyższenie progu wiekowego inicjacji alkoholowej;
2. Zmniejszenie rozmiaru szkód jakich doznają młodzi ludzie w związku z sięganiem po alkohol, narkotyki;
3. Ochrona dzieci i młodzieży przed wchodzeniem w kontakty z substancjami psychoaktywnymi, uzależnieniem się;
4. Zmniejszenie rozmiaru szkód jakich doznają młodzi ludzie w związku z uzależnieniem behawioralnym;
5. Zwiększenie dostępności do alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży;
6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych;
7. Zwiększenie ilości osób podejmujących leczenie we wczesnej fazie choroby alkoholowej;

8. Zwiększenie stabilności i bezpieczeństwa środowiska rodzinnego, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;

9. Zmniejszanie rozmiarów naruszeń prawa w związku z handlem napojami alkoholowymi;

10. Kształtowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki problemowej;

10. Przeciwdziałanie takiemu zjawisku jakim jest wykluczenie społeczne.

Działania profilaktyczne:

1. Celem działań profilaktycznych jest stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki gminnej w zakresie:

- zmniejszenia rozmiaru szkód, jakich doznają młodzi ludzie w związku z sięganiem po alkohol, narkotyki;
- ochrony dzieci i młodzieży przed wchodzeniem w kontakty z substancjami psychoaktywnymi, uzależnieniem się;
- podwyższenia progu wiekowego inicjacji alkoholowej;
- zwiększenia stabilności i bezpieczeństwa środowiska rodzinnego, przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- ograniczenia liczby nowych przypadków uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych;
- zmniejszenie liczby nowych przypadków uzależnień behawioralnych.

2. Działania profilaktyczne, w szczególności wśród dzieci i młodzieży polegać będą między innymi na:

- promowaniu życia bez alkoholu, narkotyków i tytoniu oraz uzależnień behawioralnych przez szeroko rozumianą działalność wychowawczą, kulturalną i sportową, w szczególności poprzez wyrównywanie szans rozwoju dzieci z rodzin marginalizowanych;
- realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniami;
- redukcji zagrożeń ryzyka uzależnień w grupach dzieci i młodzieży, szczególnie z rodzin alkoholowych poprzez zajęcia świetlicowe;
- prowadzeniu działalności wydawniczej, informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej różnych rodzajów uzależnień (alkohol, narkotyki, tytoń, behawioralne – np. hazard, internet, zakupy, praca, gry komputerowe i cyfrowe, media społecznościowe) w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- dokonywaniu kontroli skuteczności podejmowanych działań profilaktycznych;
- sprawowanie kontroli reklamy pośredniej i bezpośredniej napojów alkoholowych.

Zapobieganie zjawiskom patologicznym realizowane będzie przez tworzenie warunków, wdrażanie, wsparcie finansowe i konsekwentną realizację działań profilaktycznych.

Podstawowymi Warunkami do realizacji tych działań jest:

1. Prowadzenie szerokiej profilaktyki wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców.
2. Rozpowszechnianie programów informacyjnych i poradnictwa dla różnych grup społecznych.
3. Zwiększenie dostępności i skuteczności terapii dla osób - uzależnionych i współuzależnionych.
4. Udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występują problem alkoholowy i narkotykowy.
5. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

Realizatorzy programu:

Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie gminy Lipno na rok 2023 będzie realizował Urząd Gminy w Lipnie.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipnie, uznając za cel realizacji programu ograniczenie używania substancji psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów, a także podniesienie świadomości mieszkańców Gminy Lipno na temat zagrożeń wynikających z używania substancji psychoaktywnych jako warunek ich rozwoju społecznego i materialnego, będzie współpracowała z instytucjami i organizacjami takimi jak:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie,
- Placówki oświatowe,
- Policja,
- Służba Zdrowia,
- Sąd i Prokuratura,
- Instytucje Kultury,
- Parafie,
- Stowarzyszenia szerzące trzeźwość,
- Kluby sportowe, itp.

Sposób Finansowania programu:

Środki na finansowanie Programu w wysokości 135.000,- zł pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i ujęte są w budżecie gminy w dziale 851 „Ochrona Zdrowia”.

Rozdział 85154 „Przeciwdziałanie alkoholizmowi”.

Na realizację zadań w 2023 roku zaplanowano kwotę 130.000,- zł

Rozdział 85153 „Zwalczanie Narkomanii”.

Na realizację zadań w 2023 roku zaplanowano kwotę 5.000 zł.

Zasady wynagradzania członków GKRPA w Lipnie oraz Koordynatora:

- za udział w pracach Komisji jej członków przysługuje wynagrodzenie miesięczne w wysokości:

- 700,00 zł brutto dla przewodniczącego komisji
- 700,00 zł brutto dla członków komisji,
- 700,00 zł brutto dla Koordynatora

- wynagrodzenie, o którym mowa wyżej, wypłacane będzie na podstawie umowy zlecenia zawartej z członkami komisji,

- wynagrodzenie wypłacane będzie na rachunek bankowy.

VII. Sposoby realizacji zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych uzależnień.

1. Wpływanie na ograniczenie spożycia i dostępności alkoholu przez tworzenie skutecznych form kontroli i działalności gospodarczej dotyczącej sprzedaży alkoholu.

Realizacja zadania następować będzie: przez referat gospodarki komunalnej, mieszkaniowej, promocji i rozwoju Gminy w zakresie przestrzegania obowiązujących zasad wydawania i cofania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie ustalonej liczby punktów sprzedaży alkoholu. Zakłada się, iż ilość punktów sprzedaży nie będzie podlegała zwiększeniu.

2. Przestrzeganie warunków sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych.

Realizacja zadania następować będzie: przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy współpracy Policji w zakresie podejmowania działań kontrolnych, sprawdzających przestrzeganie zasad obrotu napojami alkoholowymi:

- przestrzeganie zakazu reklamy,
- przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym,
- sprzedaż alkoholu zgodnie z posiadanym zezwoleniem,
- opiniowanie podań o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych (co do zgodności lokalizacji punktu sprzedaży i limitu liczby punktów uchwalonych przez Radę Gminy),
- egzekwowanie od sprzedawców napojów alkoholowych obowiązku zapewnienia ładu i porządku publicznego w miejscu sprzedaży i w jego obrębie poprzez kontrole punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

3. Koordynowanie i podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób i rodzin uzależnionych od alkoholu i narkotyków.

Realizacja zadania następować będzie: przez działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych polegającą na:

- a) kierowaniu na badania w celu wydania opinii przez biegłego i psychologa w przedmiocie uzależnienia od alkoholu oraz wskazania rodzaju Zakładu Leczniczego;
- b) prowadzeniu działań zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu poddanie się leczeniu odwykowemu;
- c) przyjmowaniu zgłoszeń o przypadku występowania nadużywania alkoholu i narkotyków;
- d) prowadzenie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu i narkotyków motywujących do podjęcia leczenia;
- e) składaniu wniosku o wszczęcie postępowania do Sądu Rejonowego wobec osoby, której postępowanie dotyczy;
- f) wspomaganiu finansowym działań terapeutycznych dla osób współuzależnionych;
- g) kontynuowaniu działalności Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin uzależnionych od alkoholu, rozszerzonego o działalność d/s narkomanii i przemocy w siedzibie Urzędu Gminy Lipno - poradnictwo psychologa, instruktora terapii uzależnień .

4. Zmniejszanie ilości nowych przypadków uzależnień poprzez koordynowanie rozwoju profilaktyki edukacji społecznej w zakresie uświadamiania i szkodliwości nadużywania alkoholu i narkotyków i uzależnień behawioralnych.

Realizacja zadania następować będzie poprzez:

- a) doradztwo w Punkcie Konsultacyjnym dla osób i rodzin z problemem alkoholowym jak również uzależnionych od substancji psychoaktywnych .
- b) dystrybucję ulotek, broszur, materiałów oświaty zdrowotnej z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym we wszystkich typach szkół, Zakładach Opieki Zdrowotnej, Urzędzie Gminy, Instytucjach Kultury oraz sklepach, które prowadzą sprzedaż napojów alkoholowych;
- c) prowadzenie profilaktyki i działalności informacyjnej i edukacyjnej dla dzieci i młodzieży poprzez wygłaszanie prelekcji w placówkach szkolnych i kulturalnych na terenie gminy przy współpracy Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Placówki Terenowej SANEPID (oświata zdrowotna), Policji;

- d) uwzględnianie w programach nauczania wiedzy o szkodliwości picia alkoholu, zażywanie narkotyków i tytoniu oraz uzależnień behawioralnych dla jednostki oraz w życiu rodzinnym poprzez wprowadzenie do szkół programów profilaktycznych oraz przedstawień teatralnych, konkursów plastycznych, droga donikąd itp.;
- e) prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach edukacyjnych;
- f) zorganizowanie seminarium informacyjno – propagandowego z zakresu ochrony przeciwpożarowej, pt. „UWAGA POŻAR” z omówieniem przyczyn powstawania i rozszerzania się pożarów z uwzględnieniem zdarzeń wynikających po nadużyciu alkoholu i środków odurzających.

5. Pomoc w organizowaniu i finansowaniu różnorodnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka, w formie wypoczynku promującego zdrowy styl życia w okresie ferii letnich i zimowych, a także pomoc w organizowaniu i finansowaniu imprez okolicznościowych z okazji Dnia Dziecka, Dni Sportu Andrzejek, Wigilii, Choinki Noworocznej.

Realizacja tych zadań następować będzie poprzez:

- a) sfinansowanie kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień od alkoholu, narkotyków i nikotyny, a w szczególności lokalnych kampanii, „RADOŚĆ BEZ ALKOHOLU – WAKACJE BEZ RYZYKA”, „LATO – 2023”, które corocznie organizują Instytucje Kultury – Biblioteka Publiczna w Gminie Lipno z siedzibą w Radomicach, Ośrodek Kultury Gminy Lipno z siedzibą w Wichowie wraz z podlegającymi filiami)
- b) sfinansowanie działań profilaktycznych dla środowisk lokalnych polegających na organizowaniu imprez kulturalno-sportowych pod hasłem „Unikam Zagrożeń - Uprawiam Sport” odbywających się nie tylko bez alkoholu, narkotyków i social mediów eksponujących ten fakt między innymi przez prowadzenie kampanii reklamowej, np.: na obiektach sportowych (boiska szkolne).
- c) Dofinansowanie pikników rodzinnych, festynów w zależności od potrzeb środowisk lokalnych i szkolnych.

6. Świadczenie pomocy materialnej dla osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami, a w szczególności dla dzieci i młodzieży poprzez ścisłą współpracę z GOPS, dyrektorami szkół, pedagogami szkolnymi.

Realizacja następować będzie przez: działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipnie tj. przez:

- a) podejmowanie działań w celu udzielania wszechstronnej pomocy w miarę potrzeb i możliwości osobom poddanym leczeniu odwykowemu oraz ich rodzinom świadczeń rzeczowych w naturze;
- b) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe jak również problemy narkomanii pomocy psychologicznej i terapeutycznej a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie .

7. Wspomaganie działalności instytucji; stowarzyszeń i osób fizycznych realizujących zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii.

8. Przeprowadzenie szkoleń dla właścicieli placówek handlowych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych oraz sprzedawców w zakresie stosowania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości, a w szczególności zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.

9. Szkolenie i udział w konferencjach przedstawicieli grup zawodowych stykających się w pracy z problemami alkoholowymi, uzależnieniami i przemocą, tj.: pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, policjantów oraz członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

10. Systematyczne monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu w zakresie umieszczania w placówkach informacji o szkodliwości spożywania alkoholu, zakazie sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym pod zastaw lub na kredyt.

11. Współpraca z Policją w zakresie wdrażania procedury „NIEBIESKA KARTA”.

12. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, Kościołami, mająca na celu promocję zdrowia i propagowanie zdrowych obyczajów - realizację konkretnego programu profilaktycznego podejmowanego przez organizacje pozarządowe, społeczne lub lokalną społeczność (np. Komitety rodzicielskie, rady sołeckie, rady parafialne) ze szczególnym naciskiem na zapobieganie patologiom społecznym (alkohol, narkotyki) i przemocy w rodzinie przedstawionym do zatwierdzenia co najmniej na miesiąc przed jego wdrożeniem.

VIII. Przewidywane efekty

Zakładanym efektem realizacji programu jest ograniczenie występowania problemów związanych bezpośrednio z uzależnieniami behawioralnymi, używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, a także stworzenie wielopłaszczyznowego, spójnego systemu wsparcia oraz pomocy dla osób i rodzin zagrożonych/dotkniętych problemem uzależnień oraz zwiększenie jego skuteczności poprzez:

- zmniejszenie skali dysfunkcji występujących w rodzinach poprzez modyfikowanie stylu życia wolnego od wszelkich używek, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, dzięki realizacji działań profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, tj. informacyjno-edukacyjnych, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych i rekreacyjnych;
- podniesienie świadomości społecznej w obszarze uzależnień behawioralnych oraz przyczyn i skutków nadużywania alkoholu i narkotyków;
- udzielenie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz zwalczania narkomanii;
- zintensyfikowanie działań w stosunku do osób uzależnionych;
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień;
- zwiększenie zaangażowania lokalnej społeczności w działania związane z ograniczeniem występowania uzależnień behawioralnych, spożycia napojów alkoholowych oraz używaniem substancji psychoaktywnych.

Realizacja programu zwiększy skuteczność pomocy kierowanej do rodzin oraz stworzy możliwość współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką uzależnień. Oczekiwanym rezultatem wspólnych działań będzie przeciwdziałanie uzależnieniom oraz patologizacji i zagrożeniu wykluczeniem społecznym. Interdyscyplinarne podejście daje możliwość rozwoju, zwiększenia świadomości w środowisku lokalnym, a tym samym podniesienie jakości życia mieszkańców z terenu Gminy Lipno.

IX. Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań programu ustawowo są środki finansowe pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Realizacja zadań programu może być finansowana również z innych źródeł, m. in.: ze środków własnych budżetu samorządu terytorialnego, ze środków własnych placówek/instytucji/organizacji realizujących gminny program, z dotacji celowych z budżetu państwa czy też ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, w tym z Unii Europejskiej.

X. Monitorowanie programu

Poszczególne działania i procedury będą podlegać monitoringowi, mającemu na celu stałą poprawę efektywności i szybkości reakcji na zaistniałe zjawisko alkoholizmu i narkomanii oraz uzależnień behawioralnych.

XI. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Lipno na 2023 rok

Lp.	TREŚĆ ZADANIA	TERMIN REALIZACJI	NAKŁADY NA REALIZACJĘ ZADANIA
1	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu. Opłaty sądowe za badanie przez biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia.	styczeń-grudzień	1.600 zł
2	Koordinowanie rozwoju profilaktyki edukacji społecznej w zakresie uświadamiania i szkodliwości nadużywania alkoholu i narkotyków poprzez: -wprowadzanie do szkół programów profilaktycznych, zdrowotnych, -doradztwo w Punkcie Konsultacyjnym, -dystrybucje ulotek, broszur, materiałów oświaty zdrowotnej, -spektakli profilaktycznych na terenie szkół gimnazjalnych	styczeń-grudzień	5.000 zł
3	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i uzależnień behawioralnych oraz przeciwdziałania narkomanii polegającej na organizowaniu lokalnych imprez o charakterze sportowym dla dzieci, młodzieży i dorosłych tj. turniej piłki nożnej drużyn sołeckich, turniej piłki siatkowej drużyn sołeckich, otwarty turniej tenisa stołowego, otwarty turniej piłki siatkowej plażowej, impreza edukacyjno – integracyjna „Akcja Lato” w Radomicach, samorządowy turniej piłki siatkowej plażowej w Jastrzębiu, zawody sportowe dla dzieci połączone z organizacją dnia dziecka w Szkołach Gminy Lipno ,nie tylko odbywających się bez alkoholu ale w szczególny sposób eksponujących fakt imprez bezalkoholowych. Imprezy sportowe w roku 2023 odbywać się będą pod hasłem „Unikam zagrożień uprawiam sport.” oraz sfinansowanie seminarium informacyjno – propagandowego z zakresu ochrony przeciwpożarowej, pt. „UWAGA POŻAR”, w tym: Omówienie przyczyn powstawania i rozszerzania się pożarów z uwzględnieniem zdarzeń wynikających po nadużyciu alkoholu i środków odurzających.	styczeń – grudzień	3.000 zł

Turniej piłki nożnej drużyn sołeckich o puchar Wójta Gminy Lipno

Przedmiot	Ilość	Wartość-cena/zł.
Puchary, statuetki, dyplomy (4 puchary, 2 statuetki, dyplomy)	6	500
Nagrody dla uczestników turnieju	W zależności od ilości zgłoszonych drużyn	500

Napoje – woda mineralna i art. spożywcze	dla uczestników turnieju (ok. 50 osób)	200
Inne wyposażenie niezbędne do realizacji zadania (np. lód sztuczny - spray, siatki do noszenia piłek, siatka na bramki piłkarskie, pompka do piłek, i inne)	wg potrzeb	200
łącznie		1.400

Otwarty turniej piłki nożnej o puchar Wójta Gminy Lipno

Przedmiot	Ilość	Wartość-cena/zł.
Puchary i statuetki	6	300
Nagrody (np. artykuły sportowe)	W zależności od ilości uczestników	300
Napoje – woda mineralna i art. spożywcze	W zależności od ilości uczestników	200
łącznie		800

Turniej piłki siatkowej drużyn sołeckich o puchar Wójta Gminy Lipno

Przedmiot	Ilość	Wartość-cena/zł.
Puchary i statuetki (4 puchary, 1 statuetka, dyplomy)	5	600
Nagrody –art. sportowe	W zależności od ilości drużyn	600
Napoje – woda mineralna i art. spożywcze	dla 60 osób	200
Grochówka z pieczywem + naczynia jednorazowe	dla 60 osób	200
Inne wyposażenie niezbędne do realizacji zadania(np. piłki, pompka, siatka do noszenia piłek, tablice wyników)		100
Materiały promocyjne, baner, plakaty	1	200
łącznie		1.900

Otwarty turniej tenisa stołowego o puchar Wójta Gminy Lipno

Przedmiot	Ilość	Wartość-cena/zł.
Puchary (3 kategorie)	9	500
Dyplomy	20	50
Grochówka z pieczywem + naczynia jednorazowe	Na 70 osób	300
Napoje – woda mineralna i art. spożywcze	Na 70 osób	150
łącznie		1.000

Otwarty turniej piłki siatkowej plażowej o puchar Wójta Gminy Lipno

Przedmiot	Ilość	Wartość-cena/zł.
Puchary i statuetki	6	500
Nagrody (np. artykuły sportowe)	W zależności od ilości uczestników	500
Napoje – woda mineralna i art. spożywcze	W zależności od ilości uczestników	150
łącznie		1.150

Turniej tenisa stołowego drużyn sołeckich o puchar Wójta Gminy Lipno

Przedmiot	Ilość	Wartość-cena/zł.
Puchary	5	400
Dyplomy	20	30
Napoje – woda mineralna i art. spożywcze	Wg potrzeb	170
łącznie		600

Organizacja dwóch otwartych turniejów szachowych o puchar Wójta Gminy Lipno

Przedmiot	Ilość	Wartość-cena/zł.
Puchary i statuetki (6 pucharów i 4 statuetki)	10	600
Napoje – woda mineralna i art. spożywcze	W zależności od ilości uczestników	200
łącznie		800

Zestawienie

Turniej piłki nożnej drużyn sołeckich o puchar Wójta Gminy Lipno:	1.400
Otwarty turniej piłki nożnej o puchar Wójta Gminy Lipno	800
Turniej piłki siatkowej drużyn sołeckich o puchar Wójta Gminy Lipno:	1.900
Otwarty turniej tenisa stołowego o puchar Wójta Gminy Lipno:	1.000
Otwarty turniej piłki siatkowej plażowej o puchar Wójta Gminy Lipno:	1.150
Turniej tenisa stołowego drużyn sołeckich o puchar Wójta Gminy Lipno	600
Organizacja dwóch otwartych turniejów szachowych o puchar Wójta Gminy Lipno	800
łącznie	7.650

Zawody sportowe dla dzieci połączone z organizacją Dnia Dziecka w Szkołach Gminy Lipno

Przedmiot	Ilość	Wartość-cena/zł.
Zespół Szkół w Radomicach		

Nagrody dla dzieci w zawodach sportowych i organizowanych konkursach	W zależności od ilości dyscyplin i konkursów	1.000
Szkoła Podstawowa w Karnkowie		
Nagrody w zawodach sportowych oraz organizowanych konkursach dla dzieci (akcesoria sportowe oraz elektronika użytkowa itp.)	W zależności od ilości dyscyplin i konkursów	800
Szkoła Podstawowa w Wichowie		
Nagrody w zawodach sportowych oraz organizowanych konkursach dla dzieci (akcesoria sportowe oraz elektronika użytkowa itp.)	W zależności od ilości dyscyplin i konkursów	700
Szkoła Podstawowa w Maliszewie		
Nagrody w zawodach sportowych oraz organizowanych konkursach dla dzieci (akcesoria sportowe oraz elektronika użytkowa itp.)	W zależności od ilości dyscyplin i konkursów	600
Szkoła Podstawowa w Jastrzębiu		
Nagrody w zawodach sportowych oraz organizowanych konkursach dla dzieci (akcesoria sportowe oraz elektronika użytkowa itp.)	W zależności od ilości dyscyplin i konkursów	600
Szkoła Podstawowa w Trzebiegoszczu		
Nagrody w zawodach sportowych oraz organizowanych konkursach dla dzieci (akcesoria sportowe oraz elektronika użytkowa itp.)	W zależności od ilości dyscyplin i konkursów	600
łącznie szkoły		4.300

4.	Zakup materiałów promujących profilaktykę problemów alkoholowych i narkomanii, uzależnień behawioralnych na terenie gminy Lipno i dofinansowanie konkursów o tematyce przeciwdziałania problemom alkoholowym oraz problemom przemocy.	styczeń - grudzień	5.950 zł
5.	Pomoc w organizowaniu i finansowanie różnorodnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka promującego zdrowy styl życia w okresie ferii letnich i zimowych a w szczególności: - sfinansowanie Akcji Lato 2023 przewodników, wstępów połączonych z treściami profilaktycznymi).	lipiec – sierpień	2.000 zł
6.	Przeprowadzenie szkoleń dla właścicieli placówek handlowych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych oraz sprzedawców w zakresie stosowania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości a w szczególności zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.	styczeń - grudzień	500 zł
7.	Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego przy Urzędzie Gminy Lipno (wynagrodzenia specjalistów, zakup materiałów - kredki, farby, papier itp.) oraz utrzymanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (wynagrodzenia).	styczeń - grudzień	104.500 zł
8.	Zakup materiałów piśmiennych, delegacje, szkolenia członków GKRPA w Lipnie.	styczeń - grudzień	500 zł

Dopuszcza się przesunięcia środków bez konieczności podejmowania uchwały w granicach 20 % wydatków przeznaczonych na określony cel.

Z E S T A W I E N I E: / plan wydatków budżetowych /**I. Dział – 851. rozdział 85153**

§ 4170	500 zł
§ 4210	4.000 zł
§ 4300	500 zł
<u>RAZEM:</u>	5.000 zł

II. Dział – 851, rozdział 85154

§ 4110	6.000 zł
§ 4170	75.000 zł
§ 4190	1.500 zł
§ 4210	20.000 zł
§ 4220	1.500 zł
§ 4300	23.200 zł
§ 4390	1.600 zł
§ 4430	400 zł
§ 4700	500 zł
§ 4710	300zł
<u>RAZEM:</u>	130.000 zł

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119) do zadań własnych Gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu, a także przeciwdziałanie narkomanii.

Realizacja powyższych zadań jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii uchwalanego corocznie przez Radę Gminy.

Program jest kontynuacją zadań realizowanych w Gminie Lipno z lat poprzednich. Określa on lokalne propozycje działań w zakresie zadań własnych, obejmujących profilaktykę oraz minimalizację szkód społecznych, wynikających z nadużywania alkoholu oraz związanych ze zjawiskiem przemocy.

Program jest adresowany do całej społeczności mieszkańców Gminy Lipno, ze szczególnym uwzględnieniem osób uzależnionych od alkoholu, osób współuzależnionych, osób z grup ryzyka, dzieci i młodzieży, a także osób zajmujących się problemami alkoholowymi zawodowo.

Głównym zadaniem programu jest stworzenie warunków służących zmniejszaniu szkód społecznych i ekonomicznych związanych z nadużywaniem alkoholu, a także zapobieganiu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu uzależnionych i współuzależnionych mieszkańców Gminy Lipno.

Na realizację zadań są przeznaczone środki uzyskiwane z tytułu wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Kwota środków finansowych nie wykorzystana w danym roku budżetowym powinna zwiększyć pulę środków przeznaczonych w następnym roku na realizację gminnych programów.

Gminny program na 2023 rok został opracowany zgodnie z obligatoryjnymi zadaniami oraz potrzebami występującymi na terenie gminy.

W związku z powyższym podjęcie w/w uchwały należy uznać za zasadne.